

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เริ่มปรับตัวเข้าสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทสู่สังคมเมือง ในการจัดการพื้นที่ที่แยกส่วนการพัฒนาสังคมชนบทและสังคมเมืองออกจากกันนั้นทำให้ขาดความเชื่อมโยงทั้งด้านนโยบายและการปฏิบัติ ผสมกับนโยบายการบริหารแบบศูนย์ที่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนและท้องถิ่น ได้ส่งผลให้เศรษฐกิจการเมืองมีการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกมากกว่า โดยมีการพัฒนาแยกห่างจากสังคมชนบทก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบทมากขึ้น ทั้งในด้านการกระจายรายได้ และการกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจตลอดจนคุณภาพและการกระจายบริหารทางสังคม สภาพการณ์ดังกล่าวทำให้ภาคชนบทเริ่มเติบโตไม่เท่าเทียมกัน และเกิดภาวะความยากจนและความล้าหลัง เมื่อพิจารณาแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงจากชนบทสู่เมืองที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต จากการคาดคะเนพบว่าประชากรเมืองจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 37 ในปัจจุบันเป็นร้อยละ 50 ของประชากรทั้งประเทศในอีก 10 ปีข้างหน้า

สภาพการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคมคิดตามมา ซึ่งในปัจจุบันพบว่าปัญหาสังคมที่มีความเด่นชัด คือคนไทยยังมีการว่างงานอยู่ในระดับสูง คนไทยบางกลุ่มขาดโอกาสในการเข้าถึง และไม่ได้รับการคุ้มครองจากหลักประกันความมั่นคงทางสังคมที่มีอยู่อย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะในกลุ่มคนยากจนและผู้ด้อยโอกาส ปัญหาความรุนแรงและเลือกปฏิบัติต่อเด็ก สตรีและผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งปัญหายาเสพติดและความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีแนวโน้มที่จะมีความรุนแรงมากขึ้น

สำหรับปัญหายาเสพติดในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมาสภาพปัญหา ยาเสพติดเปลี่ยนแปลงไปจากที่เป็นอยู่ในอดีตอย่างสิ้นเชิง จากเดิมที่เฮโรอีนเป็นปัญหาสำคัญที่ตำรวจต้องเร่งปราบปราม กลายเป็นยาบ้าหรือสารแอมเฟตามีนที่กำลังระบาดอย่างรวดเร็วในกลุ่มนักเรียน นักศึกษาและคาดการณ์ว่ามีแนวโน้มของการแพร่ระบาดมากขึ้นในอนาคต (กรมสามัญศึกษา, 2544, หน้า 61) ซึ่งจากข้อมูลการสำรวจพบว่ามีเยาวชนจำนวนกว่า 6 แสนคน หลงเข้าสู่วังวนของยาบ้า และจากสถิตินักโทษของกรมราชทัณฑ์ที่ถูกจำคุกอยู่ตามทัณฑสถานทั่วประเทศ สำรวจ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2543 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 137,344 คน ในจำนวนนี้เป็นนักโทษคดียาเสพติดเกินกว่าครึ่ง คือประมาณ 87,966 คน คิดเป็นร้อยละ 64.05 (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, ม.ป.ป., หน้า 1) รวมทั้งจากการสำรวจสถานการณ์แพร่ระบาดของสารเสพติดของสำนักงาน

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2543 พบว่า มีผู้ใช้ สารเสพติดซึ่งอยู่ในวัยทำงาน และวัยรุ่น ประมาณ 3 ล้านคน เป็นผู้เสพประมาณ 2,700,000 คน และเป็นผู้ติดยาเสพติด ประมาณ 3 แสนคน และพบว่าประมาณร้อยละ 80 ของผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ติดยาบ้า (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2544, หน้า 9)

นอกจากนี้ จากข้อมูลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ในช่วง พ.ศ. 2539 - 2543 พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดคดีสารเสพติดสูงเป็นอันดับ 1 มาตลอด ซึ่งพบว่าประเภทของสารเสพติดที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดมากที่สุด คือ แอมเฟตามีน สารระเหย และเฮโรอีน และเมื่อศึกษาเฉพาะคดีสารเสพติดประเภทยาบ้า มีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดมากที่สุด ซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2544, หน้า 10) ทั้งนี้ สอดคล้องกับข้อมูลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดระยอง ในช่วง พ.ศ. 2541 - 2543 ที่พบว่า คดีสารเสพติดประเภทแอมเฟตามีนสูงเป็นอันดับ 1 เช่นเดียวกัน โดยมีเด็ก และเยาวชนติดยาเสพติดที่กระทำความผิดจำนวน 734 ราย ซึ่งอายุของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอยู่ ระหว่าง 15 - 18 ปี (สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดระยอง, 2544, หน้า 1 - 3) และ เมื่อพิจารณารายงานผลการจับกุมคดียาเสพติดในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง (2549, หน้า 1 - 3) ซึ่งเป็นเพียงชุมชนระดับท้องถิ่นยังพบว่า เฉพาะในช่วง พ.ศ. 2546 - 2548 ได้มีผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดเป็นจำนวนถึง 49 ราย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 1) รายงานว่าปัจจุบัน ปัญหาเยาวชนติดยาเสพติดในสถานศึกษาได้แพร่ระบาดและทวีความรุนแรงมากขึ้นตามลำดับ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยประมาณการไว้ในปี พ.ศ. 2536 ว่ามีเยาวชนในสถานศึกษา ติดยาเสพติดถึงประมาณ 71,666 คน และกระทรวงศึกษาธิการได้ประมาณการว่าในปี พ.ศ. 2540 อาจมีเยาวชนในสถานศึกษาติดยาเสพติดประมาณ 300,000 คน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่พบว่า ในปี พ.ศ. 2541 มีนักเรียนเข้ารับการบำบัดรักษา ถึง 8,531 คน (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2544, หน้า ค) ซึ่งจากสถิติที่เพิ่มขึ้นนี้ ส่งผลกระทบให้คุณภาพชีวิตของเยาวชนตกต่ำลง ไร้อนาคต และทำให้สังคมมีปัญหาลดลงจน เป็นภาระของประเทศชาติที่ต้องแก้ปัญหาที่เลวร้ายยิ่งกว่าที่เป็นอยู่

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) สำนักงานป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (2550) ได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การ ป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด เนื่องจากยาเสพติดเป็นปัญหาใหญ่และมีความสำคัญเกี่ยวข้องกับ นโยบายความมั่นคง การแก้ไขปัญหายาเสพติดมีรูปแบบเฉพาะ มีกำหนดระยะเวลาดำเนินการ ในช่วงหนึ่งทศวรรษ มีการดำเนินการร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ โดยมี

วัตถุประสงค์ของการขยายตัวและลดระดับความรุนแรงของปัญหาไม่ให้ก่อผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง ด้วยการดำเนินมาตรการต่อกลุ่มผู้ผลิต ผู้ค้าและผู้เสพให้ได้ผลและพัฒนากลไกและกระบวนการทางสังคมให้มีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อการแก้ปัญหา โดยมียุทธศาสตร์ในการเปลี่ยนเงื่อนไขเพื่อนำไปสู่การควบคุมและยุติปัญหา มีการดำเนินการดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนากลไกกระบวนการทางสังคมและลดเงื่อนไขของการก่อปัญหาเสพติด ยุทธศาสตร์ที่ 2 การดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการ

ปี พ.ศ. 2546 รัฐบาลภายใต้การนำของพันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีได้นำแนวคิดยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติดมาตามนโยบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 มาใช้เป็นกระบวนการในการดำเนินงานด้วยการระดมให้ทุกฝ่ายในสังคมร่วมกันแก้ปัญหาและสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนเพื่อเอาชนะยาเสพติดในระดับฐานราก ด้วยการตัดวงจรปัญหา 3 วงจร คือ การควบคุมตัวผู้ค้ายาเสพติด (Supply) การลดความต้องการในกลุ่มผู้ใช้ที่มีอยู่ (Demand) และการป้องกันกลุ่มผู้ที่ยังไม่เกี่ยวข้อง (Potential Demand) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 2) ผลของการใช้ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดิน พบว่ารัฐบาลสามารถดำเนินงานได้บรรลุตามความมุ่งหมายทำให้มียาเสพติดลดลงเป็นอย่างมาก

จากรายงานผลสรุปการประชุมมอบและเน้นย้ำนโยบายการดำเนินงานต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดในพื้นที่ภาคกลางและกรุงเทพมหานคร วันที่ 20 มีนาคม 2549 (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ, 2550) การดำเนินงานมีเป้าหมายที่ชัดเจนทั้งนักค้า ผู้บำบัด มียุทธศาสตร์ทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยกำหนดให้วันที่ 1 มีนาคม ถึงวันที่ 31 สิงหาคม 2549 เป็นระยะสั้น เป็นการนำผู้เสพ ผู้ติดยา เข้าสู่การบำบัด และปราบปรามนักค้า หลังจากนั้นตั้งแต่เดือนกันยายน 2549 ถึงเดือนกันยายน 2550 จะเป็นการเฝ้าระวัง ในปี พ.ศ. 2551 จะเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชน

อย่างไรก็ตาม การปราบปรามยาเสพติดไม่ใช่การแก้ปัญหาเสพติดได้อย่างยั่งยืน เพราะสาเหตุของการติดยาเสพติดส่วนใหญ่เกิดจากตัวผู้เสพและสภาพแวดล้อมจากครอบครัวและสังคม โดยเฉพาะในเด็กวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีความเสี่ยงของสารเสพติด ไม่ว่าจะเป็นทางด้านผู้ผลิต ผู้ค้า หรือผู้เสพ ส่งผลให้วัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีโอกาสติดสารเสพติดได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันได้มีสารเสพติดชนิดใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย ทำให้ลักษณะของการแพร่ระบาดเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ ไม่หยุดนิ่ง (สำนักงานกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ, ม.ป.ป., หน้า 1) ทั้งนี้สาเหตุของการติดยาเสพติดนั้นเกิดจากตนเองในด้านจิตใจและบุคลิกภาพ กล่าวคือ ผู้มีแนวโน้มจะติดสารเสพติดได้ง่าย มักเป็นผู้ที่มีความอ่อนแอด้านจิตใจ เช่น อารมณ์วู่วาม ขาดความมั่นใจ มีบุคลิกภาพแบบพึ่งพาและยอมรับการชักจูงจากเพื่อนได้ง่าย

นอกจากนี้สถาบันวิจัยสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมิชิแกน (Johnston, Bachman & O'Mally, 1979, p. 80) ได้ศึกษาสภาพการใช้ยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของสหรัฐอเมริกา และศึกษาแนวโน้มของการใช้ยาเสพติดในอนาคตรหว่างปี ค.ศ. 1975 - 1976 ได้รายงานเกี่ยวกับมูลเหตุจูงใจในการใช้สารเสพติดของเยาวชนว่าการที่เยาวชนใช้สารเสพติดนั้น มีสาเหตุหลายประการ เรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) อยากลองเพราะอยากรู้จักว่าเป็นอย่างไร โดยเชื่อว่าจะสามารถบังคับตนเองมิให้ติดสารเสพติดได้ 2) เพื่อนชักชวนให้เสพติด 3) เสพเพื่อความสนุก 4) เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสังคมและเข้ากับเพื่อน ๆ 5) ต้องการดับทุกข์เพราะมีเรื่องไม่สบายใจ 6) ครอบครัวหย่าร้าง 7) เพราะมั่วสุมอยู่ในอบายมุขโดยเฉพาะการพนัน 8) การคลุกคลีอยู่กับการใช้ยาเสพติด 9) ถูกหลอกให้เสพติด

ทั้งนี้ ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับที่ ภูวเดช ธนชาติศิริกุล (2547, หน้า 124) ได้ศึกษาการลดปัญหานักเรียนติดยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ 3 จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า นักเรียนเข้าสู่วงจรของยาเสพติดจากการถูกชักชวนจากเพื่อนให้ลองเสพยา และนักเรียนต้องประสบปัญหาต่าง ๆ เช่น ขาดเงิน ผลการเรียนต่ำ เพื่อนนักเรียนเลิกคบ สุขภาพไม่ดี และมีปัญหาในครอบครัวซึ่งเป็นปัญหาด้านการเงิน ปัญหาสุขภาพ และปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านผู้ปกครอง พบว่า สภาพครอบครัวไม่สมบูรณ์ สภาพแวดล้อมของครอบครัวเอื้อต่อการติดยาของนักเรียน

สรุปได้ว่า การใช้ยาเสพติดของนักเรียนมาจากพฤติกรรมของวัยรุ่นเป็นสาเหตุสำคัญ ส่วนสาเหตุรองเป็นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาส่วนตัว ดังนั้น เหตุปัจจัยที่จะช่วยลดการใช้สารเสพติดให้ได้ผลจึงไม่ใช่ปัจจัยที่เกี่ยวกับสารเสพติดโดยตรงแต่เป็นปัจจัยที่โรงเรียนครอบครัวและชุมชนควรร่วมกันจัดกิจกรรมป้องกันสารเสพติดให้มีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 1) ได้กำหนดนโยบายเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สิ่งเสพติด กำหนดมาตรฐานพัฒนาความรู้พื้นฐานในการป้องกันการบริโภคสิ่งเสพติดของนักเรียนนักศึกษาโดยกำหนดให้มีการสอนในทุกวิชา เพื่อให้ นักเรียนศึกษาได้เรียนรู้ เกิดความคิด ความเชื่อ เจตคติ เป็นของตนเอง และมีความรู้ความเข้าใจในการป้องกันสิ่งเสพติด นอกจากนี้ ทางโรงเรียนจะต้องสร้างบรรยากาศในสถานศึกษาให้สะอาด เรียบร้อย ร่มรื่นสวยงามและน่าอยู่ พร้อมทั้งจัด สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้นักเรียนนักศึกษาใช้เวลาสำหรับนันทนาการ เนื่องจาก การแพร่หลายของสิ่งเสพติดในปัจจุบัน ผู้จำหน่าย มุ่งเป้าหมายมาที่เยาวชนโดยเฉพาะนักเรียน ทำให้การพัฒนาคนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทั้งในด้านร่างกาย และสติปัญญา มีสุขภาพพลานามัย แข็งแรง มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพ และสามารถปรับตัวให้ทัน ต่อกระแสของการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการปกครอง เป็นปัญหาอย่างยิ่ง

สำหรับโรงเรียน การจัดให้มีโครงการป้องกันสารเสพติดที่มีประสิทธิภาพจะต้องวางรากฐานสำคัญประการหนึ่งคือต้องจัดการเรียนการสอนในสาระเกี่ยวกับสารเสพติด ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจวิธีการสอนและสาระของหลักสูตรเกี่ยวกับสารเสพติดในรายวิชาของระดับต่าง ๆ ด้วยไม่ใช่จำกัดอยู่เฉพาะหลักสูตรในระดับชั้นที่ตนสอนเท่านั้น เพื่อให้สามารถวางแผนจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับโครงการของโรงเรียนด้วย ซึ่งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 17) ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนให้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับสารเสพติดในทุกช่วงชั้นโดยให้บรรจุไว้ในกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา มาตรฐานการเรียนรู้ พ.5.1 ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้จ่าย สารเสพติด และความรุนแรง สาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างชุดการสอนกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิตจากสารเสพติด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันสารเสพติดในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อประโยชน์ของกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างชุดการสอนกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิตจากสารเสพติด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ได้ชุดการสอนกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิตจากสารเสพติด สำหรับครูผู้สอน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนต่อไป
2. เพื่อเป็นแนวทางแก่ครูผู้สอนสำหรับนำชุดการสอนไปใช้สอนแก่ผู้เรียนในวิชาอื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนชำนาญสามัคคีวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 จำนวน 10 ห้องเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนชำนาญสามัคคีวิทยา จำนวน 1 ห้องเรียน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Area of Cluster Sampling)

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง การทดลองครั้งนี้ ทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ใช้เวลาในการทดลอง 18 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง

4. เนื้อหา เป็นเนื้อหาในกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิต จากสารเสพติด สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

- 4.1 ความหมายและประเภทของสารเสพติด
- 4.2 สาเหตุของการติดสารเสพติดและลักษณะของผู้ติดสารเสพติด
- 4.3 โทษและอันตรายของสารเสพติดและการป้องกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ชุดการสอน หมายถึง ชุดวัสดุการเรียน แบบกลุ่มกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยรวบรวมสื่อประสมที่สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาเข้าไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ความปลอดภัยในชีวิต หมายถึง ความปราศจากภัยหรือ อันตรายต่าง ๆ ทั้งต่อร่างกาย จิตใจ ชีวิต และทรัพย์สิน
3. สารเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมีที่รับเข้าสู่ร่างกายแล้วทำให้เกิดพิษเรื้อรังแก่ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสติปัญญาของผู้เสพ และก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมไปถึงสังคมอีกด้วย
4. ความปลอดภัยในชีวิตจากสารเสพติดหมายถึง ความปราศจากภัย อันตรายต่าง ๆ จากสารเสพติดทั้งในฐานะผู้เสพ ผู้ค้า ผู้ผลิต ผู้ชักชวน ที่มีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน
5. ชุดการสอนกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิตจากสารเสพติด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หมายถึง ชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือ หรือสื่อในการจัดการเรียนการสอน เพื่อถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ เนื้อหาในกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิตจากสารเสพติด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของกระทรวงศึกษาธิการ ทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น โดยผู้วิจัยแบ่งชุดการสอนออกเป็น 7 ชุด ดังนี้

- ชุดที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสารเสพติด
- ชุดที่ 2 สารเสพติดที่ระบาดในประเทศไทย
- ชุดที่ 3 สาเหตุการติดสารเสพติด
- ชุดที่ 4 โทษและอันตรายจากสารเสพติด
- ชุดที่ 5 การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
- ชุดที่ 6 กิจกรรมทางเลือกการสร้างภูมิคุ้มกัน
- ชุดที่ 7 สร้างชุมชนเข้มแข็งห่างไกลสารเสพติด

6. สารการเรียนรู้กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา หมายถึง องค์ความรู้ ทักษะ หรือ กระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะ หรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย สารการเรียนรู้ 5 สาร สำหรับการสร้างชุดการสอนครั้งนี้เป็นเนื้อหาในสาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต

7. มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา หมายถึง มาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนหลังจากที่ได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษารอบ 12 ปี ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้ 6 มาตรฐาน สำหรับการสร้างชุดการสอนครั้งนี้เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ พ 5.1 ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้ยา สารเสพติด และ ความรุนแรง

8. รูปแบบการสอนแบบสืบค้นความรู้ร่วมกัน หมายถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนรู้จักทำงานร่วมกันแบบประชาธิปไตย มีวิธีการศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ ด้วยตนเองด้วยวิธีต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทั้งด้านความรู้ สังคมและเกิดทักษะกระบวนการได้โดยอัตโนมัติ

9. รูปแบบการสอนแบบ 4 MAT หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกับระบบการทำงานของสมองซีกซ้ายและซีกขวา 4 MAT แปลว่า เสือ การสาน หรือผสมผสาน ในที่นี้หมายถึงกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผสมผสานกันเพื่อเอื้อแก่ผู้เรียนทั้ง 4 แบบ ดังนี้

- ผู้เรียนแบบที่ 1 เรียนรู้จากประสบการณ์และการจากการเล่าสังเกต
- ผู้เรียนแบบที่ 2 เรียนรู้จากการสังเกตแล้วนำไปสู่ความคิดรวบยอด
- ผู้เรียนแบบที่ 3 เรียนรู้จากความคิดรวบยอดไปสู่การปฏิบัติ
- ผู้เรียนแบบที่ 4 เรียนรู้จากการปฏิบัติซึ่งเป็นประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม

10. การสอนแบบบูรณาการ หมายถึง การสอนที่ใช้วิธีเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาต่างๆ เข้าด้วยกันและเชื่อมโยงกับเรื่องที่เกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างเหมาะสม กลมกลืน เป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์

11. ประสิทธิภาพชุดการสอน หมายถึง คุณภาพภาพของชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในแต่ละชุด เพื่อให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างใช้เรียน และทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

11.1 80 ตัวแรก หมายถึง จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่ทำแบบทดสอบหลังเรียนในชุดที่ 1-4 ทำกิจกรรมในชุดที่ 5-6 และทำแบบวัดเจตคติต่อความปลอดภัยในชีวิตจากสารเสพติดในชุดที่ 7 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ อย่างน้อย ร้อยละ 80

11.2 80 ตัวหลัง หมายถึง จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง ที่ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ อย่างน้อยร้อยละ 80

12. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง เครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนด้วยชุดการสอน เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิตจากสารเสพติด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นข้อสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ มี 4 ตัวเลือก

13. แบบประเมินกิจกรรม หมายถึง เครื่องมือที่ใช้วัดหรือประเมินในการทำกิจกรรมต่างๆ ในการเรียนการสอน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อประเมินกิจกรรมหลังเรียนในชุดการสอน แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ประเมินชิ้นงานหรือรายงาน และส่วนที่ประเมินกิจกรรม

14. เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น ความตระหนักรู้ และการกระทำที่เกิดจากการฝึกฝนอบรมต่อสิ่งนั้นๆ ทั้งในด้านที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย

15. เจตคติต่อความปลอดภัยในชีวิตจากสารเสพติด หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น ความตระหนักรู้ เกี่ยวกับโทษ อันตรายและความไม่ปลอดภัยจากการใช้สารเสพติดที่มีต่อร่างกาย จิตใจ และชีวิตทั้งต่อตนเองและบุคคลอื่น มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้

15.1 ความตระหนักรู้ในตน

15.2 ความเห็นใจผู้อื่น

15.3 ความภูมิใจในตนเอง

15.4 ความรับผิดชอบต่อสังคม